

ЗАКОН
О ПОТВРЂИВАЊУ СПОРАЗУМА О
МЕЂУСОБНОМ ПРИЗНАВАЊУ
ПРОФЕСИОНАЛНИХ КВАЛИФИКАЦИЈА ЗА
МЕДИЦИНСКЕ СЕСТРЕ, ДОКТОРЕ
ВЕТЕРИНАРСКЕ МЕДИЦИНЕ, МАГИСТРЕ
ФАРМАЦИЈЕ И БАБИЦЕ У КОНТЕКСТУ
ЦЕНТРАЛНО-ЕВРОПСКОГ СПОРАЗУМА О
СЛОБОДНОЈ ТРГОВИНИ

Члан 1.

Потврђује се Споразум о међусобном признавању професионалних квалификација за медицинске сестре, докторе ветеринарске медицине, магистре фармације и бабице у контексту Централно-европског споразума о слободној трговини, потписан у Тирани, 16. октобра 2023. године, у оригиналу на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Споразума, у оригиналу на енглеском језику и преводу на српски језик, гласи:

AGREEMENT ON THE RECOGNITION OF PROFESSIONAL QUALIFICATIONS OF NURSES, VETERINARY SURGEONS, PHARMACISTS, AND MIDWIVES IN THE CENTRAL EUROPEAN FREE TRADE AGREEMENT CONTEXT

Preamble

The representatives of Albania, Bosnia and Herzegovina, Kosovo*, Montenegro, North Macedonia and Serbia (hereinafter referred to as “Parties”)

In the context of economic integration, pursuant to the Central European Free Trade Agreement (“CEFTA 2006”), in line with Article V of the General Agreement on Trade in Services and for purposes of furthering the liberalisation of trade in services within the CEFTA.

Having in mind the goals and priorities stipulated by the Common Regional Market Action Plan 2021-2024 (“CRM”) aimed at removing obstacles to the recognition of professional qualifications, by adopting and implementing a “European Union (EU) framework for automatic recognition of professional qualifications for 7 professions and the EU system of automatic recognition” based on the coordination of minimum training conditions;

Noting that no provision of this Agreement may be interpreted as to exempt the Parties from their respective rights and obligations under existing treaties;

Aiming to encourage the mobility of professionals, better matching of skills with labour market needs and increased productivity;

Underlining the objectives of promoting regulatory harmonisation and approximating the laws and regulations of the Parties with European Union (EU) law; in particular seeking to enable free movement of professionals by transposing into the regional framework Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council of 7 September 2005 on the recognition of professional qualification, as amended by Directive 2013/55/EU of the European Parliament and of the Council of 20 November 2013

Intending to establish the automatic recognition of professional qualifications based on minimum training requirements and to apply it to all 4 professions laid down in this Agreement and the aforementioned Directive and to appoint the professions which satisfy the appliance of the minimum training requirements within the Annexes in not more than 2-year time (in addition to the other three professions listed in the Agreement on the recognition of professional qualifications of doctors of medicine, doctors of dental medicine and architects in the Central European Free Trade Agreement context, done on 3.11.2022).

*This designation is without prejudice to positions on status, and is in line with UNSCR 1244/1999 and the ICJ Opinion on the Kosovo declaration of independence.

Have agreed as follows:

**CHAPTER I
GENERAL PROVISIONS**

Article 1

Purpose

1. This Agreement establishes the rules on automatic recognition of evidence of formal qualifications based on minimum training conditions within Parties for access to and performance of the regulated profession, as well as harmonized minimum training conditions in one or more other Parties, and which allow the holders of said qualification (hereinafter: professionals) to pursue the same profession in a Party (hereinafter: receiving Party) other than the Party in which they obtained their professional qualifications (hereinafter: referred to as the issuing Party).

Article 2

Scope

1. This Agreement shall apply to natural persons, as defined in Annex I of the Additional Protocol 6, as professionals of the issuing Party wishing to pursue a regulated profession in a receiving Party contingent upon the harmonized minimum training conditions, on either a self-employed or employed basis. Each Party will allow a professional of the issuing Party, in possession of evidence of professional and formal qualifications within the meaning of Article 3(1)(b) which are not obtained in the receiving Party to pursue a regulated profession within the meaning of Article 3 (1)(a) within such a Party in accordance with its rules and relevant legislation. This recognition shall respect the minimum training conditions laid down in this Agreement. If evidence of formal qualification is not in line with the minimum training conditions, as laid down in this Agreement, the recognition of professional qualification shall be subject to a General system of recognition.

2. This Agreement applies to the following professionals: nurses, veterinary surgeons, midwives, and pharmacists, as defined and listed in Annex I, Annex II, Annex III, and Annex IV, respectively.

3. Each Party shall submit to the Joint Working Group on Recognition of Professional Qualifications the laws, regulations and administrative provisions, which it adopts with regard to the issuing of evidence of formal qualifications in the professions covered by this Agreement.

4. For the purpose of implementation and application of this Agreement, higher education institutions shall have accredited study programmes and/or licensed study programmes harmonized with the minimum training requirements laid down in the Annexes of this Agreement.

Article 3

Definitions

1. For the purposes of the present Agreement, the following definitions apply:
 - a) 'regulated profession': a professional activity or group of professional activities, access to which, the pursuit of which, or one of the modes of pursuit of which is subject, directly or indirectly, by virtue of legislative, regulatory or administrative provisions to the possession of specific professional qualifications; in particular, the use of a professional title limited by legislative, regulatory, or administrative provisions to holders of a given professional qualification shall constitute a mode of pursuit;

- b) 'professional qualifications': qualifications attested by evidence of formal qualifications, an attestation of competence issued by a competent authority in the Party designated pursuant to legislative, regulatory or administrative provisions of that Party, on the basis of either a training course or a specific examination, and/or professional experience;
- c) 'evidence of formal qualifications': diplomas, certificates and other evidence issued by an authority of a Party designated pursuant to legislative, regulatory or administrative provisions of that Party and certifying successful completion of professional training obtained mainly in a Party;
- d) 'competent authority': any authority or body empowered by a Party specifically to issue or receive training diplomas and other documents or information and to receive the applications, and take the decisions, referred to in this Agreement;
- e) 'regulated education and training': any training which is specifically geared to the pursuit of a given profession and which comprises a course or courses complemented, where appropriate, by professional training, or probationary or professional practice.
- f) The structure and level of the professional training, probationary or professional practice shall be determined by the laws, regulations or administrative provisions of the Party concerned or monitored or approved by the authority designated for that purpose;
- g) 'professional experience': the actual and lawful full-time or equivalent part-time pursuit of the profession concerned in a Party;
- h) 'professional traineeship': a period of professional practice carried out under supervision provided it constitutes a condition for access to a regulated profession, and which can take place either during or after completion of an education leading to a qualification;
- i) 'natural person' as defined in the CEFTA framework
- j) 'European Credit Transfer and Accumulation System or ECTS credits': the credit system for higher education used in the European Higher Education Area;
- k) The Joint Working Group on for the Recognition of Professional Qualifications (JWGRPQ);
- l)'CEFTA': Central European Free Trade Agreement;
- m)'RCC': Regional Cooperation Council;

Article 4

Effects of the Recognition

The recognition of professional qualifications by the receiving Party shall allow natural persons to gain access in that Party to the same profession as that for which they are qualified in the issuing Party and to pursue it in the receiving Party under no less favourable conditions as its natural persons.

CHAPTER II PRINCIPLES OF RECOGNITION

Article 5

Rules related to professional, statutory or administrative nature

Where a professional moves, the professional shall be subject to professional rules of a professional, statutory or administrative nature which are directly linked to professional qualifications, such as the definition of the profession, the use of titles and serious professional malpractice which is directly and specifically linked to consumer protection and safety, as well as disciplinary provisions which are applicable in the receiving Party to professionals who pursue the same profession in receiving Party.

Article 6

Principles of automatic recognition

1. Each Party shall recognize evidence of formal qualifications as nurse responsible for general care, as veterinary surgeon, as midwife, and as pharmacist, listed in Annex I, Annex II, Annex III, and Annex IV, respectively, which satisfy the minimum training conditions referred to in Annex I, Annex II, Annex III, and Annex IV, respectively, and shall, for the purposes of access to and pursuit of the professional activities, give such evidence the same effect, as the evidence of formal qualifications, which it itself issues.

Such evidence of formal qualifications must be issued by the competent bodies in the issuing parties and accompanied, where appropriate, by the certificates listed in Annex I, Annex II, Annex III, and Annex IV, respectively.

2. Such updates shall not entail an amendment of existing essential legislative principles in Parties regarding the structure of professions as regards training and conditions of access by natural persons. Such updates shall respect the responsibility of the Parties for the organisation of education systems.

Article 7

Common provisions on training

The Parties shall, in accordance with the procedures specific to each Party, ensure, by encouraging continuous professional development, that professionals, whose professional qualification is covered by this Agreement, are able to update their knowledge, skills and competences in order to maintain a safe and effective practice and keep abreast of professional developments.

Article 8

Acquired rights

Without prejudice to the acquired rights specific to the professions concerned, in cases where the evidence of formal qualifications as nurse responsible for general care, as veterinary surgeon, as midwife, and as pharmacist of the Parties, does not satisfy all the training requirements referred to in this Agreement, each Party shall recognise as sufficient proof evidence of formal qualifications issued by those Parties insofar as such evidence attests successful completion of training, which began at dates to be proposed by the Joint Working Group and is accompanied by a certificate stating that the holders have been effectively and lawfully engaged in the activities in question for at least three consecutive years during the five years preceding the award of the certificate.

CHAPTER III
PROCEDURE FOR THE RECOGNITION OF PROFESSIONAL QUALIFICATIONS

Article 9

Common procedure for the recognition of professional qualifications

1. The receiving Party shall acknowledge the receipt of the application within 30 days of receipt and inform the applicant of any missing document. If the applicant does not submit the supplement to the documentation, the competent body will reject the application as incomplete, unless the candidate justifies the reasons for missing the deadline.
2. The procedure for examining an application for authorization to practice a regulated profession must be completed as quickly as possible and lead to a duly substantiated decision by the competent authority in the receiving Party in any case within three months after the date on which the applicant's complete file was submitted, and in these events, reasons shall be explained in the recognition decision.
3. The decision, or failure to reach a decision within the deadline, shall be subject to appeal according to the general rules of each Party.

Article 10

Recourse

The recognition of professional qualifications shall encompass the possibility to resort to an effective recourse mechanism for the applicant. In the case that the recognition is not granted, the applicant must have recourse to an authority, which is differently composed to the one having refused the demand. That authority will decide the appeal after having given the applicant the possibility to be heard within a reasonable period of time.

Article 11

Documents and certificates which may be required of the applicant in accordance with this Agreement

1. Documents

- a) Proof that a person concerned is a natural person of a Party.
- b) Evidence of formal qualifications giving access to the regulated profession in question, as listed in Annex I, Annex II, Annex III, and Annex IV, respectively.
- c) Evidence of professional qualification within the meaning of Article 3(1)(b), accompanied with the certificate of the competent authority stating that the professional has been effectively and lawfully engaged in the activities in question for at least three consecutive years during the five years preceding the award of the certificate.
- d) Where the competent authority of a receiving Party requires of persons wishing to take up a regulated profession proof that they are of good character or repute or that they have not been declared bankrupt, or suspends or prohibits the pursuit of that profession in the event of serious professional misconduct or a criminal offence, that receiving Party shall accept as sufficient evidence, in respect of applicants from Parties wishing to pursue that profession, the production of documents issued by competent authorities in the issuing Party, showing that those requirements are met. Those authorities must provide the documents within a period of two months.

- e) Where the competent authorities of the issuing Party do not issue the documents referred to in the first subparagraph, such documents shall be replaced by a declaration on oath - or, in Parties where there is no provision for declaration on oath, by a solemn declaration - made by the natural person concerned before a competent judicial or administrative authority or, where appropriate, - or qualified professional body of the issuing Party; such authority - shall issue a certificate attesting the authenticity of the declaration on oath or solemn declaration.
- f) Where a receiving Party requires of its own professional wishing to take up a regulated profession, a document relating to the physical or mental health of the applicant, that Party shall accept as sufficient evidence thereof the presentation of the document required in the issuing Party. Where the issuing Party does not issue such a document, the receiving Party shall accept a certificate issued by a competent authority in that Party. In that case, the competent authorities of the issuing Party must provide the document required within a period of one month.
- g) Where a receiving Party requires-professionals to take up a regulated profession, the
 - proof of the applicant's financial standing,
 - proof that the applicant is insured against the financial risks arising from the professionals' professional liability in accordance with the laws and regulations in force in the receiving Party regarding the terms and extent of cover, that Party shall accept as sufficient evidence an attestation to that effect issued by the banks and insurance undertakings of another Party.

Where a Party so requires for professionals, an attestation confirming the absence of temporary or final suspensions from exercising the profession or of criminal convictions shall be provided.

2. Other Certificates

To facilitate the application of the present Agreement, the Parties may prescribe that, in addition to evidence of formal qualifications, the natural person, who satisfies the conditions of training required, must provide a certificate from the competent authorities of his or hers and any other issuing Party stating that this evidence of formal qualifications is that covered by the requirements laid down in this Agreement

3. Format and language

All documents and certificates referred to in this article shall be accepted by the competent authority of the receiving Party in the format and language determined by the legislation of the issuing Party. The receiving Party maintains the right to request translation of documents and certificates in one of its official languages by the applicant.

Article 12

Use of professional titles

1. If, in a receiving Party, the use of a professional title relating to one of the activities of the profession in question is regulated, applicants from the other Party, who are authorised to practise a regulated profession, shall use the professional title of the receiving Party, which corresponds to that profession in that Party, and make use of any associated initials.

2. Where a profession is regulated in the receiving Party by an association or organisation, applicants from Parties shall not be authorised to use the professional title issued by that organisation or association, or its abbreviated form, unless they furnish proof that they are members of that association or organisation.
3. If the association or organisation makes membership contingent upon certain qualifications, it may do so, only under the conditions laid down in this Agreement, in respect of applicants from other Parties, who possess professional qualifications.

Article 13

Use of Academic Titles

The receiving Party shall ensure that the right shall be conferred on the natural persons concerned to use academic titles conferred on them in the issuing Party, and an abbreviated form thereof, in the language of the issuing Party. The receiving Party may require a title to be followed by the name and address of the establishment or examining board it was awarded by. Where an academic title of the issuing Party is liable to be confused in the receiving Party with a title which, in the latter Party, requires supplementary training not acquired by the beneficiary, the receiving Party may require the beneficiary to use the academic title of the issuing Party in an appropriate form, to be laid down by the receiving Party.

CHAPTER IV

DETAILED RULES FOR PURSUING THE PROFESSION

Article 14

Knowledge of languages

1. A Party shall, if deemed necessary require from the service provider benefiting from the recognition of the professional qualifications to have sufficient knowledge of languages necessary for practicing the profession in the receiving Party.
2. A Party shall ensure that any controls carried out for controlling compliance with the obligation under paragraph 1 shall be limited to sufficient knowledge of one official language of that Party.
3. Any language controls shall be proportionate to the activity to be pursued. The professional concerned shall be allowed to appeal such controls under the law of the receiving Party.

CHAPTER V

ADMINISTRATIVE COOPERATION

Article 15

Central access to information

1. The Parties shall ensure that the following information is publicly available in English language and through the contact points for services:
 - a) a list of all regulated professions in the Party including contact details of the contact persons for each regulated profession according to Article 18(4);

- b) the requirements and procedures for all professions regulated in the Party, including all related fees to be paid by natural persons and documents to be submitted by natural persons;
 - c) details on how to appeal, under the laws, regulations and administrative provisions, decisions of Parties adopted in relation to this Agreement.
2. The Parties shall ensure that the information referred to in paragraph 1 is provided in a clear and comprehensive way and that it is easily accessible remotely and by electronic means and that it is kept up to date.
 3. The Parties shall ensure that any request for information addressed to the contact points for services is replied to as soon as possible.

Article 16

Joint Working Group on Recognition of Professional Qualifications

1. The Joint Working Group on Recognition of Professional Qualifications (JWGRPQ) shall facilitate and supervise the implementation and application of this Agreement.
2. Members of the JWGRPQ shall be, inter alia, tasked with provision of information and assistance as is necessary concerning the recognition of professional qualifications provided for in this Agreement, such as information on the legislation, regulations and administrative provisions governing the recognition of professional qualifications.
3. Terms of Reference of the JWGRPQ shall be adopted no later than one year after the adoption of this Agreement.

Article 17

Transparency

1. The Parties shall notify to the JWGRPQ a list of all existing regulated professions, specifying the activities covered by each profession, and a list of regulated education and training, and training with a special structure, no later than 18 months after the adoption of this Agreement. Any change to those lists shall also be notified to the JWGRPQ without undue delay. The CEFTA and RCC Secretariats shall set up and maintain a publicly available database of regulated professions, including a general description of activities covered by each profession.
2. The Parties shall examine whether requirements under their legal system restricting the access to a profession or its pursuit to the holders of a specific professional qualification, including the use of professional titles and the professional activities allowed under such title, referred to in this Article as 'requirements' are compatible with the following principles:
 - a) requirements must be neither directly nor indirectly discriminatory;
 - b) requirements must be justified by overriding reasons of general interest;
 - c) requirements must be suitable for securing the attainment of the objective pursued and must not go beyond what is necessary to attain that objective;
 - d) Parties shall inform the JWGRPQ about findings thereof.

Article 18

Principles of administrative cooperation

1. The Parties shall work in close collaboration and shall provide mutual assistance in order to facilitate implementation and application of this Agreement. They shall ensure the confidentiality of the information which they exchange.
2. Through the JWGRPQ, the Parties shall exchange information which they deem necessary for the pursuit of activities under this Agreement. In so doing, they shall respect personal data protection rules provided for in the relevant legislation of the Parties.
3. Each Party shall exchange information with other Parties through the JWGRPQ on processes by which they will award or receive evidence of formal qualifications and other documents or information, and receive applications and take the decisions referred to in this Agreement.
4. Through the JWGRPQ, each Party shall provide to the other Parties, the name of a contact person for each regulated profession, who will provide all relevant information and support cooperation between the Parties in relation to that specific regulated profession.

CHAPTER VI

FINAL PROVISIONS

Article 19

Transposition

The Parties shall bring into force the laws, regulations, and administrative provisions necessary to comply with this Agreement at the latest eighteen months from the entry into force of this Agreement according to its Article 21. The Parties shall inform the JWGRPQ thereof.

Article 20

Annexes

1. All Annexes form an integral part of this Agreement.
2. The information that must be provided by the Parties in Annex I, Annex II, Annex III, and Annex IV, shall be provided by the competent authorities and shall be submitted to the JWGRPQ no later than 18 months after this Agreement has entered into force according to its Article 21.
3. The Parties shall ensure that the information provided in Annex I, Annex II, Annex III, and Annex IV is maintained up to date and amended as necessary by the JWGRPQ in accordance with Article 6(1)(2) of this Agreement.

Article 21

Entry into Force

1. This Agreement is subject to ratification, acceptance, or approval in accordance with the relevant requirements. The formal notice of ratification, acceptance, or approval shall be deposited with the Depositary.
2. This Agreement shall enter into force on the thirtieth day upon the deposition of the third formal notice of ratification, acceptance, or approval for the Parties that have deposited their instrument of ratification, acceptance, or approval.

3. For each Party depositing its formal notice of ratification, acceptance, or approval after the date of the deposit of the third formal notice of ratification, acceptance or approval, this Agreement shall enter into force on the thirtieth day after the day on which that Party deposits its formal notice of ratification, acceptance, or approval.

4. North Macedonia shall act as Depositary and shall notify all Parties to this Agreement of any notification received in accordance with this Article and any other act or notification relating to this Agreement.

Article 22

Amendments

1. Each Party may propose amendments to the Agreement by sending a written notification to the Depositary. The Depositary shall refer this notification to the JWGRPQ referred to in Article 16 of this Agreement.
2. Proposals of amendments shall be adopted by consensus of all members of the JWGRPQ. These proposals shall be referred to CEFTA body responsible for Trade in Services.
3. When adopted, the amendments shall be submitted to the Parties for ratification or approval.
4. Amendments shall enter into force in accordance with the rules and procedure set out in Article 21.

Article 23

Duration and denunciation

1. This Agreement is concluded for an indefinite period of time.
2. Each Party may, at any time, denounce the Agreement by making a written notification to the Depositary, who shall notify the other Parties of this denunciation.
3. Such denunciation shall take effect six months after the date on which the depositary received the notification.

Article 24

All disputes arising from this Agreement will be resolved through the CEFTA 2006 Dispute Settlement Mechanism.

Article 25

Accession by CEFTA Parties

The Parties acknowledge the rights of any CEFTA Party to accede to this Agreement.

The Agreement is drawn up in the English language, in, one original version, which will remain in the possession of the Depositary. Each party will receive one verified copy of the Agreement.

Done at Tirana, on 16.10.2023.

RECOGNITION ON THE BASIS OF COORDINATION OF THE MINIMUM TRAINING CONDITIONS

ANNEX I

NURSES RESPONSIBLE FOR GENERAL CARE

All of the provisions in Annex I are taken from the EU Directive 2005/36/EC on the recognition of professional qualifications as amended by EU Directive 2013/55/EU of the European Parliament and of the Council of 20 November 2013.

Article 1. Training of nurses responsible for general care

1. Admission to training for nurses responsible for general care shall be contingent upon possession of qualification or certificate providing access, for the studies in question, to universities, higher education institutions of a level recognised as equivalent or at vocational schools or through vocational training programmes for nursing.

2. Training of nurses responsible for general care shall be given on a full-time basis and shall include at least the programme described in Article 3 of Annex I.

3. The training of nurses responsible for general care shall comprise a total of at least three years of study, which may in addition be expressed with the equivalent ECTS credits, and shall consist of at least 4 600 hours of theoretical and clinical training, the duration of the theoretical training representing at least one third and the duration of the clinical training at least one half of the minimum duration of the training. Parties may grant partial exemptions to professionals who have received part of their training on courses which are of at least an equivalent level.

The Parties shall ensure that institutions providing nursing training are responsible for the coordination of theoretical and clinical training throughout the entire study programme.

4. Theoretical education is that part of nurse training from which trainee nurses acquire the professional knowledge, skills and competences required under paragraphs 6 and 7. The training shall be given by teachers of nursing care and by other competent persons, at universities, higher education institutions of a level recognised as equivalent or at vocational schools or through vocational training programmes for nursing.

5. Clinical training is that part of nurse training in which trainee nurses learn, as part of a team and in direct contact with a healthy or sick individual and/or community, to organise, dispense and evaluate the required comprehensive nursing care, on the basis of the knowledge, skills and competences which they have acquired. The trainee nurse shall learn not only how to work in a team, but also how to lead a team and organise overall nursing care, including health education for individuals and small groups, within health institutes or in the community.

6. Training for nurses responsible for general care shall provide an assurance that the professional in question has acquired the following knowledge and skills:

(a) comprehensive knowledge of the sciences on which general nursing is based, including sufficient understanding of the structure, physiological functions and behaviour of healthy and sick persons, and of the relationship between the state of health and the physical and social environment of the human being;

(b) knowledge of the nature and ethics of the profession and of the general principles of health and nursing;

(c) adequate clinical experience; such experience, which should be selected for its training value, should be gained under the supervision of qualified nursing staff and

in places where the number of qualified staff and equipment are appropriate for the nursing care of the patient;

(d) the ability to participate in the practical training of health personnel and experience of working with such personnel;

(e) experience of working together with members of other professions in the health sector.

7. Formal qualifications as a nurse responsible for general care shall provide evidence that the professional in question is able to apply at least the following competences regardless of whether the training took place at universities, higher education institutions of a level recognised as equivalent or at vocational schools or through vocational training programmes for nursing:

(a) competence to independently diagnose the nursing care required using current theoretical and clinical knowledge and to plan, organise and implement nursing care when treating patients on the basis of the knowledge and skills acquired in accordance with points (a), (b) and (c) of paragraph 4 in order to improve professional practice;

(b) competence to work together effectively with other actors in the health sector, including participation in the practical training of health personnel on the basis of the knowledge and skills acquired in accordance with points (d) and (e) of paragraph 4;

(c) competence to empower individuals, families and groups towards healthy lifestyles and self-care on the basis of the knowledge and skills acquired in accordance with points (a) and (b) of paragraph 4;

(d) competence to independently initiate life-preserving immediate measures and to carry out measures in crises and disaster situations;

(e) competence to independently give advice to, instruct and support persons needing care and their attachment figures;

(f) competence to independently assure the quality of, and to evaluate, nursing care;

(g) competence to comprehensively communicate professionally and to cooperate with members of other professions in the health sector;

(h) competence to analyse the care quality to improve his own professional practice as a nurse responsible for general care.

Article 2. Pursuit of the professional activities of nurses responsible for general care

For the purposes of this Agreement, the professional activities of nurses responsible for general care are the activities pursued on a professional basis and referred to in Article 3 of Annex I.

Parties may provide, in relevant legislation, for partial exemptions from parts of the training programme for nurses responsible for general care listed in Article 3 of Annex I, to be applied on a case-by-case basis provided that that part of the training has been followed already during another specialist training course listed in Article 3 of Annex I, for which the professional has already obtained the professional qualification in a Party. Parties shall ensure that the granted exemption equates to not more than half of the minimum duration of the training course in question.

Each Party shall notify the Joint Working Group and the other Parties of its legislation concerned for any such partial exemptions.

The Parties shall make the issuance of evidence of specialist medical training contingent upon possession of evidence of basic medical training referred to in Article 3 of Annex I.

Article 3. Training programme for nurses responsible for general care

1. The training leading to the award of a formal qualification of nurses responsible for general care shall consist of the following two parts.

A. Theoretical instruction

a. Nursing:

- Nature and ethics of the profession
- General principles of health and nursing
- Nursing principles in relation to:
 - general and specialist medicine
 - general and specialist surgery
 - child care and pediatrics'
 - maternity care
 - mental health and psychiatry
 - care of the old and geriatrics

b. Basic sciences:

- Anatomy and physiology
- Pathology
- Bacteriology, virology and parasitology
- Biophysics, biochemistry and radiology
- Dietetics
- Hygiene:
 - preventive medicine
 - health education

— Pharmacology

c. Social sciences:

- Sociology
- Psychology
- Principles of administration
- Principles of teaching
- Social and health legislation
- Legal aspects of nursing

B. Clinical instruction

- Nursing in relation to:
 - general and specialist medicine
 - general and specialist surgery

- child care and paediatrics
- maternity care
- mental health and psychiatry
- care of the old and geriatrics
- home nursing

2. One or more of these subjects may be taught in the context of the other disciplines or in conjunction therewith.
3. The theoretical instruction must be weighted and coordinated with the clinical instruction in such a way that the knowledge and skills referred to in this Annex can be acquired in an adequate fashion.

Article 4. Evidence of formal qualifications of nurses responsible for general care

Party	Evidence of formal qualifications	Body awarding the qualifications	Professional Title	Reference date

ANNEX II

VETERINARY SURGEONS

All of the provisions in Annex I are taken from the EU Directive 2005/36/EC on the recognition of professional qualifications as amended by Directive 2013/55/EU of the European Parliament and of the Council of 20 November 2013.

Article 1. Training of veterinary surgeons

1. The training of veterinary surgeons shall comprise a total of at least five years of full-time theoretical and practical study, which may in addition be expressed with the equivalent ECTS credits, at a university or at a higher institute providing training recognized as being of an equivalent level, or under the supervision of a university, covering at least the study programme referred to Article 3 of Annex II.
2. Admission to veterinary training shall be contingent upon possession of a diploma or certificate entitling the holder to enter, for the studies in question, university or higher education institutions recognised to be of an equivalent level for the purpose of the relevant study.
3. Training as a veterinary surgeon shall provide an assurance that the professional in question has acquired the following knowledge and skills:
 - (a) adequate knowledge of the sciences on which the activities of a veterinary surgeon are based and of the respective Party law relating to those activities;
 - (b) adequate knowledge of the structure, functions, behaviour and physiological needs of animals, as well as the skills and competences needed for their husbandry, feeding, welfare, reproduction and hygiene in general;
 - (c) the clinical, epidemiological and analytical skills and competences required for the prevention, diagnosis and treatment of the diseases of animals, including anaesthesia, aseptic surgery and painless death, whether considered individually or in groups, including specific knowledge of the diseases which may be transmitted to humans;
 - (d) adequate knowledge, skills and competences for preventive medicine, including competences relating to inquiries and certification;
 - (e) adequate knowledge of the hygiene and technology involved in the production, manufacture and putting into circulation of animal feedstuffs or foodstuffs of animal origin intended for human consumption, including the skills and competences required to understand and explain good practice in this regard;
 - (f) the knowledge, skills and competences required for the responsible and sensible use of veterinary medicinal products, in order to treat the animals and to ensure the safety of the food chain and the protection of the environment.

Article 2. Acquired rights specific to veterinary surgeons

For the purposes of this Agreement, the evidence of formal qualifications as a veterinary surgeon are the activities pursued on a professional basis and referred to in Article 3 of Annex II.

Parties may provide, in relevant legislation, for partial exemptions from parts of the programme studies leading to the evidence of formal qualifications in veterinary medicine listed in Article 3 of Annex II, to be applied on a case-by-case basis provided that that part of the training has been followed already during another specialist training course listed in Article 3 of Annex II, for which the professional has already obtained the professional qualification in a Party. Parties shall ensure

that the granted exemption equates to not more than half of the minimum duration of the training course in question.

Each Party shall notify the Joint Working Group and the other Parties of its legislation concerned for any such partial exemptions.

The Parties shall make the issuance of evidence of veterinary medical training contingent upon possession of evidence of basic medical training referred to in Article 3 of Annex II.

Article 3. Study programme for veterinary surgeons

The programme of studies leading to the evidence of formal qualifications in veterinary medicine shall include at least the subjects listed below.

Instruction in one or more of these subjects may be given as part of, or in association with, other courses.

A. Basic subjects

- Physics
- Chemistry
- Animal biology
- Plant biology
- Biomathematics

B. Specific subjects

a. Basic sciences:

- Anatomy (including histology and embryology)
- Physiology
 - 1. Biochemistry
- Genetics
- Pharmacology
- Pharmacy
- Toxicology
- Microbiology
- Immunology
- Epidemiology
- Professional ethics

b. Clinical sciences:

- Obstetrics
- Pathology (including pathological anatomy)
- Parasitology
- Clinical medicine and surgery (including anaesthetics)
- Clinical lectures on the various domestic animals, poultry and other animal species
- Preventive medicine
- Radiology

- Reproduction and reproductive disorders
- Veterinary public medicine and public health
- Veterinary legislation and forensic medicine
- Therapeutics
- Propaedeutics
- c. Animal production
 - Animal production
 - Animal nutrition
 - Agronomy
 - Rural economics
 - Animal husbandry
 - Veterinary hygiene
 - Animal ethology and protection
- d. Food hygiene
 - Inspection and control of animal foodstuffs or foodstuffs of animal origin
 - Food hygiene and technology
 - Practical work (including practical work in places where slaughtering and processing of foodstuffs takes place)

Practical training may be in the form of a training period, provided that such training is full-time and under the direct control of the competent authority, and does not exceed six months within the aggregate training period of five years study.

The distribution of the theoretical and practical training among the various groups of subjects shall be balanced and coordinated in such a way that the knowledge and experience may be acquired in a manner which will enable veterinary surgeons to perform all their duties.

Article 4. Evidence of formal qualifications of veterinary surgeons

Party	Evidence of formal qualifications	Body awarding the evidence of qualifications	Certificate accompanying the evidence of qualifications	Reference date

ANNEX III

MIDWIVES

All of the provisions in Annex I are taken from the EU Directive 2005/36/EC on the recognition of professional qualifications as amended by Directive 2013/55/EU of the European Parliament and of the Council of 20 November 2013.

Article 1. Training of midwives

1. The training of midwives shall comprise a total of at least:

(a) specific full-time training as a midwife comprising at least three years of theoretical and practical study (route I) comprising at least the programme described in Article 4 of Annex III, or

(b) specific full-time training as a midwife of 18 months' duration (route II), comprising at least the study programme described in Article 4 of Annex III, which was not the subject of equivalent training of nurses responsible for general care.

The Parties shall ensure that institutions providing midwife training are responsible for coordinating theory and practice throughout the programme of study.

2. Admission to training as a midwife shall be contingent upon one of the following conditions:

(a) possession of qualification or certificate providing access, for the studies in question, for admission to a midwifery school for route I;

(b) possession of evidence of formal qualifications as a nurse responsible for general care referred to Article 4 of Annex III for route II.

3. Training as a midwife shall provide an assurance that the professional in question has acquired the following knowledge and skills:

(a) detailed knowledge of the sciences on which the activities of midwives are based, particularly midwifery, obstetrics and gynecology;

(b) adequate knowledge of the ethics of the profession and the legislation relevant for the practice of the profession;

(c) adequate knowledge of general medical knowledge (biological functions, anatomy and physiology) and of pharmacology in the field of obstetrics and of the newly born, and also knowledge of the relationship between the state of health and the physical and social environment of the human being, and of his behaviour;

(d) adequate clinical experience gained in approved institutions allowing the midwife to be able, independently and under his own responsibility, to the extent necessary and excluding pathological situations, to manage the antenatal care, to conduct the delivery and its consequences in approved institutions, and to supervise labour and birth, postnatal care and neonatal resuscitation while awaiting a medical practitioner;

(e) adequate understanding of the training of health personnel and experience of working with such personnel.

Article 2. Procedures for the recognition of evidence of formal qualifications as a midwife

1. The evidence of formal qualifications as a midwife referred to Article 4 in Annex III shall be subject to automatic recognition so far as they satisfy one of the following criteria:

(a) full-time training of at least three years as a midwife, which may in addition be expressed with the equivalent ECTS credits, consisting of at least 4 600 hours of theoretical and practical training, with at least one third of the minimum duration representing clinical training;

(b) full-time training as a midwife of at least two years, which may in addition be expressed with the equivalent ECTS credits, consisting of at least 3 600 hours, contingent upon possession of evidence of formal qualifications as a nurse responsible for general care referred to Article 4 in Annex III;

(c) full-time training as a midwife of at least 18 months, which may in addition be expressed with the equivalent ECTS credits, consisting of at least 3 000 hours, contingent upon possession of evidence of formal qualifications as a nurse responsible for general care referred to Article 4 in Annex III, and followed by one year's professional practice for which a certificate has been issued in accordance with paragraph 2.

2. The certificate referred to in paragraph 1 shall be issued by the competent authorities in the Parties. It shall certify that the holder, after obtaining evidence of formal qualifications as a midwife, has satisfactorily pursued all the activities of a midwife for a corresponding period in a hospital or a health care establishment approved for that purpose.

Article 3. Pursuit of the professional activities of a midwife

1. The provisions of this section shall apply to the activities of midwives as defined by each Party, without prejudice to paragraph 2, and pursued under the professional titles set out in Article 4 of Annex III.

2. The Parties shall ensure that midwives are able to gain access to and pursue at least the following activities:

(a) provision of sound family planning information and advice;

(b) diagnosis of pregnancies and monitoring normal pregnancies; carrying out the examinations necessary for the monitoring of the development of normal pregnancies;

(c) prescribing or advising on the examinations necessary for the earliest possible diagnosis of pregnancies at risk;

(d) provision of programmes of parenthood preparation and complete preparation for childbirth including advice on hygiene and nutrition;

(e) caring for and assisting the mother during labour and monitoring the condition of the fetus in utero by the appropriate clinical and technical means;

(f) conducting spontaneous deliveries including where required episiotomies and in urgent cases breech deliveries;

(g) recognising the warning signs of abnormality in the mother or infant which necessitate referral to a doctor and assisting the latter where appropriate; taking the necessary emergency measures in the doctor's absence, in particular the manual removal of the placenta, possibly followed by manual examination of the uterus;

(h) examining and caring for the new-born infant; taking all initiatives which are necessary in case of need and carrying out where necessary immediate resuscitation;

(i) caring for and monitoring the progress of the mother in the post-natal period and giving all necessary advice to the mother on infant care to enable her to ensure the optimum progress of the new-born infant;

(j) carrying out treatment prescribed by doctors;

(k) drawing up the necessary written reports.

3. Parties may provide, in relevant legislation, for partial exemptions from parts of the training programme for midwives listed in Article 4 of Annex III, to be applied on a case-by-case basis provided that that part of the training has been followed already during another specialist training course listed in Article 4 of Annex III, for which the professional has already obtained the professional qualification in a Party. Parties shall ensure that the granted exemption equates to not more than half of the minimum duration of the training course in question.

Each Party shall notify the Joint Working Group and the other Parties of its legislation concerned for any such partial exemptions.

The Parties shall make the issuance of evidence of specialist medical training contingent upon possession of evidence of basic medical training referred to in Article 5 of Annex III.

Article 4. Training programme for midwives (Training types I and II)

The training programme for obtaining evidence of formal qualifications in midwifery consists of the following two parts:

A. Theoretical and technical instruction

a. General subjects

— Basic anatomy and physiology

— Basic pathology

— Basic bacteriology, virology and parasitology

— Basic biophysics, biochemistry and radiology

— Paediatrics, with particular reference to new-born infants

— Hygiene, health education, preventive medicine, early diagnosis of diseases

- Nutrition and dietetics, with particular reference to women, new-born and young babies

- Basic sociology and socio-medical questions

- Basic pharmacology

- Psychology

- Principles and methods of teaching

- Health and social legislation and health organisation

- Professional ethics and professional legislation

- Sex education and family planning

- Legal protection of mother and infant

b. Subjects specific to the activities of midwives

- Anatomy and physiology

- Embryology and development of the foetus

- Pregnancy, childbirth and puerperium

- Gynaecological and obstetrical pathology

- Preparation for childbirth and parenthood, including psychological aspects

- Preparation for delivery (including knowledge and use of technical equipment in obstetrics)

- Analgesia, anaesthesia and resuscitation

- Physiology and pathology of the new-born infant

- Care and supervision of the new-born infant

- Psychological and social factors

B. Practical and clinical training

This training is to be dispensed under appropriate supervision:

- Advising of pregnant women, involving at least 100 pre-natal examinations.

- Supervision and care of at least 40 pregnant women.

- Conduct by the student of at least 40 deliveries; where this number cannot be reached owing to the lack of available women in labour, it may be reduced to a minimum of 30, provided that the student assists with 20 further deliveries.

- Active participation with breech deliveries. Where this is not possible because of lack of breech deliveries, practice may be in a simulated situation.

- Performance of episiotomy and initiation into suturing. Initiation shall include theoretical instruction and clinical practice. The practice of suturing includes suturing

of the wound following an episiotomy and a simple perineal laceration. This may be in a simulated situation if absolutely necessary.

— Supervision and care of 40 women at risk in pregnancy, or labour or post-natal period.

— Supervision and care (including examination) of at least 100 post-natal women and healthy new-born infants.

— Observation and care of the new-born requiring special care, including those born pre-term, post-term, underweight or ill.

— Care of women with pathological conditions in the fields of gynaecology and obstetrics.

— Initiation into care in the field of medicine and surgery. Initiation shall include theoretical instruction and clinical practice.

The theoretical and technical training (Part A of the training programme) shall be balanced and coordinated with the clinical training (Part B of the same programme) in such a way that the knowledge and experience listed in this Annex may be acquired in an adequate manner.

Clinical instruction shall take the form of supervised in-service training in hospital departments or other health services approved by the competent authorities or bodies. As part of this training, student midwives shall participate in the activities of the departments concerned in so far as those activities contribute to their training. They shall be taught the responsibilities involved in the activities of midwives.

Article 5. Evidence of formal qualifications of midwives

Party	Evidence of formal qualifications	Body awarding the evidence of qualifications	Professional Title	Reference
--------------	--	---	---------------------------	------------------

ANNEX IV

PHARMACISTS

All of the provisions in Annex I are taken from the EU Directive 2005/36/EC on the recognition of professional qualifications as amended by Directive 2013/55/EU of the European Parliament and of the Council of 20 November 2013.

Article 1. Training as a pharmacist

1. Admission to a course of training as a pharmacist shall be contingent upon possession of qualification or certificate providing access, for the studies in question, to universities, higher education institutions of a level recognised as equivalent or an institution under the supervision of a university.

2. Evidence of formal qualifications as a pharmacist shall attest to training of at least five years' duration, which may in addition be expressed with the equivalent ECTS credits, comprising at least:

(a) four years of full-time theoretical and practical training at a university or at a higher education institution of a level recognised as equivalent, or at an institution under the supervision of a university;

(b) during or at the end of the theoretical and practical training, six-month traineeship in a pharmacy which is open to the public or in a hospital under the supervision of that hospital's pharmaceutical department.

The training cycle referred to in this paragraph shall include at least the programme described in Article 3 of Annex IV.

3. Training for pharmacists shall provide an assurance that the person concerned has acquired the following knowledge and skills:

(a) adequate knowledge of medicines and the substances used in the manufacture of medicines;

(b) adequate knowledge of pharmaceutical technology and the physical, chemical, biological and microbiological testing of medicinal products;

(c) adequate knowledge of the metabolism and the effects of medicinal products and of the action of toxic substances, and of the use of medicinal products;

(d) adequate knowledge to evaluate scientific data concerning medicines in order to be able to supply appropriate information on the basis of this knowledge;

(e) adequate knowledge of the legal and other requirements associated with the pursuit of pharmacy.

Article 2. Pursuit of the professional activities of a pharmacist

1. For the purposes of this Agreement, the activities of a pharmacist are those, access to which and pursuit of which are contingent upon professional qualifications and which are open to holders of evidence of formal qualifications of the types listed in Article 4 of Annex IV.

2. The Parties shall ensure that the holders of evidence of formal qualifications in pharmacy at university level or a level recognised as equivalent, which satisfies the requirements of Article 1 of Annex IV, are able to gain access to and pursue at least the following activities, subject to the requirement, where appropriate, of supplementary professional experience:

- (a) preparation of the pharmaceutical form of medicinal products;
- (b) manufacture and testing of medicinal products;
- (c) testing of medicinal products in a laboratory for the testing of medicinal products;
- (d) storage, preservation and distribution of medicinal products at the wholesale stage;
- (e) supply, preparation, testing, storage, distribution and dispensing of safe and efficacious medicinal products of the required quality in pharmacies open to the public;
- (f) preparation, testing, storage and dispensing of safe and efficacious medicinal products of the required quality in hospitals;
- (g) provision of information and advice on medicinal products as such, including on their appropriate use;
- (h) reporting of adverse reactions of pharmaceutical products to the competent authorities;
- (i) personalised support for patients who administer their medication;
- (j) contribution to local or domestic public health campaigns.

3. If a Party makes access to or pursuit of one of the activities of a pharmacist contingent upon supplementary professional experience, in addition to possession of evidence of formal qualifications referred to Article 3 in Annex IV, that Party shall recognise as sufficient proof in this regard a certificate issued by the competent authorities in the issuing Party stating that the person concerned has been engaged in those activities in the issuing Party for a similar period.

Article 3. Course of training for pharmacists

- Plant and animal biology
- Physics
- General and inorganic chemistry
- Organic chemistry
- Analytical chemistry
- Pharmaceutical chemistry, including analysis of medicinal products
- General and applied biochemistry (medical)
- Anatomy and physiology; medical terminology
- Microbiology

- Pharmacology and pharmacotherapy
- Pharmaceutical technology
- Toxicology
- Pharmacognosy
- Legislation and, where appropriate, professional ethics.

The balance between theoretical and practical training shall, in respect of each subject, give sufficient importance to theory to maintain the university character of the training.

Article 4. Evidence of formal qualifications of pharmacist

Party	Evidence of formal qualifications	Body awarding the evidence of qualifications	Certificate accompanying the evidence of qualifications	Reference
--------------	--	---	--	------------------

**СПОРАЗУМ О МЕЋУСОБНОМ ПРИЗНАВАЊУ ПРОФЕСИОНАЛНИХ
КВАЛИФИКАЦИЈА ЗА МЕДИЦИНСКЕ СЕСТРЕ, ДОКТОРЕ ВЕТЕРИНАРСКЕ
МЕДИЦИНЕ, МАГИСТРЕ ФАРМАЦИЈЕ И БАБИЦЕ У КОНТЕКСТУ
ЦЕНТРАЛНО-ЕВРОПСКОГ СПОРАЗУМА О СЛОБОДНОЈ ТРГОВИНИ**

Преамбула

Представници Албаније, Босне и Херцеговине, Косова*, Црне Горе, Северне Македоније и Србије (у даљем тексту „Стране”)

У контексту економских интеграција, у складу са Централно-европским споразумом о слободној трговини („ЦЕФТА”), сходно члану V Општег споразума о трговини услугама, а у циљу унапређења либерализације трговине услугама у ЦЕФТА региону.

Имајући у виду циљеве и приоритете утврђене Акционим планом за заједничко регионално тржиште 2021-2024 („ЗРТ”) усмерене на уклањање препрека за признавање професионалних квалификација усвајањем и спровођењем „оквира Европске уније (ЕУ) за аутоматско признавање професионалних квалификација за 7 професија заснованих на ЕУ систему аутоматског признавања” на основу координације минималних услова оспособљавања;

Констатујући да ниједна одредба овог Споразума не може да се тумачи тако да Стране потписнице буду изузете од својих права и обавеза по основу постојећих споразума;

У циљу подстицања мобилности стручних радника, бољег усклађивања вештина са потребама тржишта рада и повећане продуктивности;

Потврђујући циљеве унапређења хармонизације регулативе и усклађивања закона и прописа држава потписница са ЕУ законодавством; а посебно у жељи да се омогући слободно кретање стручних радника транспоновањем у регионални оквир Директиве 2005/36/ЕЗ Европског парламента и Савета од 7. септембра 2005. године о признавању професионалних квалификација, измењене *Директивом 2013/55/ЕУ Европског парламента и Савета од 20. новембра 2013. године*;

У намери да се успостави аутоматско признавање професионалних квалификација на основу минималних захтева оспособљавања и да се то примени на све 4 професије обухваћене овим Споразумом и горе наведеном Директивом, као и да се именују друге професије које задовољавају минималне услове оспособљавања у Анексима у року од највише 2 године (поред остале три професије наведене у Споразуму о међусобном признавању професионалних квалификација за докторе медицине, докторе стоматолологије и архитекте у контексту Централно-европског споразума о слободној трговини, сачињен 3.11.2022.);

Закључили су следећи споразум:

ГЛАВА I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Циљеви

1. Овим Споразумом успостављају се правила за аутоматско признавање доказа о формалним квалификацијама на основу минималних услова оспособљавања у Странама за приступ и обављање регулисане професије, као и хармонизовани минимални услови оспособљавања у једној или више других Страна, а који омогућавају носиоцу поменутих квалификација (у даљем тексту: стручни радници) да се бави истом професијом у другој Страни (у даљем тексту: Страна домаћин) која није Страна у којој је стекао професионалне квалификације (у даљем тексту: матична Страна).

Члан 2.

Обим промене

1. Овај Споразум примењује се на физичка лица, утврђена у Анексу I Додатног протокола 6, који су стручни радници матичне Стране, а који желе да обављају одређену регулисану професију у Страни домаћину, под условом да испуњавају хармонизоване минималне услове оспособљавања, било као лица која самостално обављају делатност или као лица запослена код послодавца. Свака Страна ће дозволити стручном раднику из матичне Стране, који поседује доказе о стеченим професионалним и формалним квалификацијама у смислу члана 3.(1)(б), а које нису стекли у Страни домаћину, да обавља регулисану професију у смислу члана 3.(1)(а) у тој Страни у складу са релевантним прописима те Стране. У поступку признавања се морају поштовати минимални услови оспособљавања утврђени овим Споразумом. Уколико докази о формалним квалификацијама нису у складу са минималним условима оспособљавања, као што је утврђено овим Споразумом, признавање професионалних квалификација ће се вршити у складу са Општим системом за признавање квалификација.

2. Овај Споразум примењује се на следеће професије: медицинске сестре, докторе ветеринарске медицине, бабице и магистре фармације, као што је дефинисано и наведено у Анексу I, Анексу II, Анексу III и Анексу IV.

3. Свака Страна ће заједничкој радној групи за признавање професионалних квалификација доставити законе, подзаконске прописе и административне акте које усвоји за издавање доказа о формалним квалификацијама обухваћеним овим Споразумом.

4. У циљу спровођења и примене овог Споразума, високошколске установе ће успоставити акредитоване програме студија и/или лиценциране програме студија хармонизоване са минималним условима оспособљавања утврђеним у Анексима овог Споразума.

Члан 3.

Појмови

1. Појмови у смислу овог Споразума имају следеће значење:

- а) „регулисана професија”: професионална делатност или скуп професионалних активности, код којих је приступ и обављање, односно начин обављања делатности на основу законских, подзаконских или других аката непосредно или посредно условљен поседовањем одређених професионалних квалификација; посебно коришћење професионалног назива који је законским или другим прописима ограничен на носиоце одређених професионалних квалификација представља један начин обављања делатности;
- б) „професионалне квалификације”: квалификације које се потврђују доказом о формалним квалификацијама, уверење о оспособљености издато од стране надлежног органа у некој Страни у складу са законским, подзаконским или другим актима те Стране, програма за оспособљавање или посебног испита, и/или професионалног искуства;
- в) „доказ о формалним квалификацијама”: дипломе, сертификати и други докази које је издао надлежни орган Стране на основу законских, подзаконских и других аката те Стране и којим се потврђује успешно завршено стручно оспособљавање које је већим делом стечено у Страни;
- г) „надлежни орган”: сваки орган или тело које је Страна посебно овластила за издавање, односно примање диплома о оспособљености и других докумената или информација, као и за примање захтева и доношење одлука по основу овог Споразума;
- д) „регулисано образовање и оспособљавање”: свако оспособљавање које је посебно усмерено на обављање одређене професије и које обухвата један или више програма који су, у датом случају, допуњени стручним усавршавањем, приправничким стажом или стручном праксом;
- ђ) Структура и ниво професионалног оспособљавања, приправничког стажа или стручне праксе утврдиће се законским, подзаконским или другим актима надлежне Стране или ће их надгледати или одобрити орган одређен у ту сврху;
- е) „професионално искуство“: стварно и законито пуно радно време или еквивалентно непуно радно време бављења одговарајућом професијом у Страни;
- ж) „приправнички стаж“: период у којем се делатност обавља под надзором ментора, а који представља услов за приступ регулисаној професији, и који може да се обавља или током формалног образовања или после завршетка формалног образовања;
- з) „физичко лице” има значење као што је дефинисано у ЦЕФТА оквирном споразуму;
- и) „Европски систем преноса и акумулације бодова или ЕСПБ бодови“: систем бодовања у високом образовању који се користи у Европском простору високог образовања;
- ј) Заједничка радна група за признавање професионалних квалификација (ЗРГзППК);
- к) „ЦЕФТА”: Централно-европски споразум о слободној трговини;
- л) „РЦЦ“: Савет за регионалну сарадњу;

Члан 4.**Ефекти признавања**

Признавањем професионалних квалификација у Страни домаћину омогућава се корисницима да у тој Страни добију приступ истој професији за коју су оспособљени у матичној Страни и да је обављају под једнаким условима који важе за њене грађане.

ГЛАВА II**ПРИНЦИПИ ПРИЗНАВАЊА****Члан 5.****Правила професионалне, законске или административне природе**

Када се стручни радник пресели, он ће бити дужан да поштује правила професионалне, законске или административне природе која се директно односе на професионалне квалификације, као што су дефиниција професије, коришћење назива и озбиљне професионалне злоупотребе које су директно и конкретно повезане са заштитом и безбедношћу потрошача, као и дисциплинске одредбе које се примењују у Страни домаћину на стручне раднике који се баве истом професијом у Страни домаћину.

Члан 6.**Принципи аутоматског препознавања**

1. Свака Страна признаје доказе о формалним квалификацијама медицинске сестре за општу негу, доктора ветеринарске медицине, бабице и магистре фармације, као што је наведено у Анексу I, Анексу II, Анексу III и Анексу IV, а који задовољавају минималне услове оспособљавања наведене у Анексу I, Анексу II, Анексу III и Анексу IV, и у сврху приступа професионалним делатностима и њиховом обављању, признати једнаку ваљаност тих доказа као и доказа о формалним квалификацијама које сама издаје.

Такви докази о формалним квалификацијама морају да буду издати од стране надлежних тела у матичној страни и уз њих се морају приложити, у датом случају, потврде наведене у Анексу I, Анексу II, Анексу III и Анексу IV.

2. Таква актуализација ни у једној страни не сме да има за последицу измене њених постојећих законских начела у вези са структуром професије који се односе на оспособљавање и услове приступа за физичка лица. Таквом актуализацијом се неће утицати на одговорност Страна за организацију образовних система.

Члан 7.**Заједничке одредбе о оспособљавању**

Стране су дужне да, у складу са процедурама специфичним за сваку Страну, осигурају, подстичући континуирано стручно усавршавање, да стручни радници, чије су професионалне квалификације обухваћене овим Споразумом, буду у могућности да унапреде своја знања, вештине и компетенције у циљу одржавања безбедне и ефективне праксе и да буду у току са развојима у одговарајућој професији.

Члан 8.**Стечена права**

Не доводећи у питање стечена права специфична за одговарајуће професије, у случају када докази о формалним квалификацијама за медицинске сестре за

општу негу, докторе ветеринарске медицине, бабице и магистре фармације Страна, не испуњавају све услове оспособљавања из овог Споразума, свака Страна ће признати као довољан доказ о формалним квалификацијама онај који су те Стране издале, у мери у којој такви докази потврђују успешно завршено оспособљавање, које је започето оних датума које предложи Заједничка радна група и уз које се прилаже потврда у којој се наводи да су се носиоци ефективно и законито бавили предметним делатностима најмање три узастопне године током пет година које су претходиле додели потврде.

ПОГЛАВЉЕ III

ПОСТУПАК ПРИЗНАВАЊА СТРУЧНИХ КВАЛИФИКАЦИЈА

Члан 9.

Општа процедура за признавање професионалних квалификација

1. Страна домаћин је дужна да потврди пријем захтева за признавање квалификација у року од 30 дана и да обавести подносиоца захтева уколико неки документ недостаје. Уколико подносилац захтева не поднесе тражену додатну документацију, надлежно тело ће одбити захтев, осим у случају када подносилац захтева поднесе образложени ваљани разлог за кашњење.
2. Поступак провере захтева за добијање права за обављање регулисане професије спроводи се у најкраћем могућем року, а надлежни орган у Страни домаћину дужан је да донесе образложену одлуку о признавању најкасније у року од три месеца од датума када је подносилац поднео комплетан захтев.
3. На одлуку, односно пропуст доношења одлуке у горе наведеном року може се поднети жалба у складу са релевантним законодавством.

Члан 10.

Правни лекови

У поступку признавања професионалних квалификација, подносиоцу захтева се мора омогућити приступ ефективним механизмима правних лекова. У случају да се квалификација не призна, подносиоцу захтева мора да се омогући приступ органу са другачијим саставом од оног који је одбио захтев за признавање квалификације. Такав орган ће одлучити о жалби, након давања могућности подносиоцу захтева да буде саслушан у разумном року.

Члан 11.

Документа и потврде које могу бити тражене од подносиоца захтева у складу са Споразумом

1. Документа

- а) Доказ о држављанству подносиоца захтева.
- б) Доказ о поседовању формалних квалификација које омогућавају приступ регулисаној професији из Анекса I, Анекса II, Анекса III и Анекса IV.
- в) Доказ о поседовању професионалне квалификације у смислу члана 3.(1)(б), заједно са потврдом надлежног органа у којој је наведено да је то физичко лице ефективно и законито обављало одговарајућу делатност најмање три узастопне године у периоду од пет година пре издавање потврде.
- г) Уколико надлежно тело стране домаћина од лица која желе да се баве регулисаном професијом тражи доказ о добром владању или угледу, односно да нису објавили стечај, или да није издата забрана обављања те професије у случају тешке повреде правила струке или кривичног дела, Страна домаћин прихватиће као довољан доказ за подносиоце захтева који желе да се баве

датом професијом свих Страна документа која су издала надлежна тела матичне Стране, а који потврђују да су побројани захтеви испуњени. Надлежна тела дужна су да обезбеде тражену документацију у року од два месеца.

д) Ако надлежна тела матичне Стране не издају документа наведена у ставу горе, уместо њих може бити дата изјава под заклетвом – или, у Странама где се не признаје изјава под заклетвом, свечана изјава – коју је лице дало пред надлежним судом, органом управе или, у датом случају – пред квалификованим стручним телом матичне стране; то тело издаје потврду о аутентичности изјаве дате под заклетвом или свечане изјаве.

ђ) Ако Страна домаћин од својих грађана који желе да започну обављање регулисане професије тражи документ којим се потврђује њихово физичко или душевно здравље, као довољан доказ прихвата стављање на увид документа који се у ову сврху тражи у матичној страни. Уколико матична Страна не издаје такав документ, Страна домаћин прихвата потврду коју издаје надлежно тело у матичној страни. У том случају, надлежна тела матичне Стране морају да обезбеде тражени документ у року од месец дана.

е) Када Страна домаћин од кандидата који желе да почну да обављају регулисану професију тражи да доставе:

— доказ о имовинском стању,

— доказ да су осигурани од финансијских ризика који произлазе из њихове професионалне одговорности у складу са важећим законима и подзаконским актима Стране домаћина у вези са условима и обимом покривености осигурањем, та Страна прихвата као довољан доказ у овом смислу потврду од банке и осигуравајућег друштва друге Стране.

Уколико Страна то захтева, мора се доставити потврда да не постоји привремена или стална забрана бављења одговарајућом делатности, односно уверење о некажњавању.

2. Друге потврде

У сврху олакшане примене овог Споразума, Стране могу да пропишу да лица која испуњавају тражене услове оспособљавања, осим доказа о формалној оспособљености, доставе и потврду од надлежних тела Стране која је издала доказ, да тај доказ о формалним квалификацијама испуњава захтеве утврђене овим Споразумом.

3. Форма и језик

Сва документа и потврде из овог члана биће прихваћена од стране надлежних органа Стране домаћина у формату и на језику утврђеним прописима Стране која их је издала. Страна домаћин задржава право да затражи превод документа и потврда на један од својих службених језика.

Члан 12.

Коришћење професионалних назива

1. Ако је у Страни домаћину регулисана употреба стручног назива који се односи на једну од предметних професија, подносиоци захтева из друге Стране који су стекли право да се баве регулисаном професијом, користе стручни назив Стране домаћина који одговара тој професији у Страни у којој су стекли право, као и одговарајуће скраћене називе повезане са тим називом.
2. Ако је у Страни домаћину професију регулисало неко удружење или организација, подносиоци захтева из Страна неће моћи да користе

стручни назив који издаје та организација или удружење, или његов скраћени облик, осим ако не приложе доказ да су чланови тог удружења или организације.

3. Ако удружење или организација условљава чланство одређеним квалификацијама, то може учинити само под условима наведеним у овом Споразуму, у односу на кандидате из других Страна, који поседују професионалне квалификације.

Члан 13.

Коришћење академских назива

Страна домаћин дужна је да осигура да се дотичним лицима додели право да користе академска звања која су им додељена у Страни која их је издала, као и њихов скраћени облик, на језику Стране која их је издала. Страна домаћин може да захтева да иза тог звања стоји назив и адреса установе или испитне комисије која га је доделила. Када се академско звање Стране која је издала академски назив може помешати у Страни домаћину са титулом која у њој захтева допунску обуку коју лице није стекло, Страна домаћин може захтевати од лица да користи академско звање Стране која је то звање издала у одговарајућем облику, а који ће одредити Страна домаћин.

ГЛАВА IV

ДЕТАЉНА ПРАВИЛА ЗА ОБАВЉАЊЕ ПРОФЕСИЈЕ

Члан 14.

Познавање језика

1. Страна ће, ако то сматра неопходним, захтевати од пружаоца услуга који има користи од признавања професионалних квалификација да поседује ниво познавања језика који је неопходан за обављање професије у Страни домаћину.
2. Страна је дужна да осигура да све провере које се спроводе ради контроле поштовања обавеза из става 1. буду ограничене на познавање једног званичног језика те Стране.
3. Свака провера познавања језика биће сразмерна потреби делатности којом лице жели да се бави. Лице има право да уложи жалбу на такве провере у складу са прописима Стране домаћина.

ГЛАВА V

АДМИНИСТРАТИВНА САРАДЊА

Члан 15.

Централни приступ информацијама

1. Стране ће обезбедити да следеће информације буду јавно доступне на енглеском језику и путем услужних контакт тачака:
 - а) списак свих регулисаних професија у Страни укључујући контакт податке особа за контакт за сваку регулисану професију, у складу са чланом 18(4);
 - б) захтеве и процедуре за све професије регулисане у Страни, укључујући све повезане таксе које плаћају физичка лица и документе које треба да поднесу физичка лица;
 - в) информације о поступку жалбе, према законским, подзаконским и другим актима, на одлуке Страна усвојене у вези са овим Споразумом.

2. Стране ће обезбедити да информације из става 1. буду пружене на јасан и свеобухватан начин за кориснике, да су им лако доступне даљински и електронским путем и да се редовно ажурирају.
3. Стране су дужне да осигурају да се на сваки захтев за информацијама упућен услужним контакт тачкама одговори у најкраћем могућем року.

Члан 16.

Заједничка радна група за признавање професионалних квалификација

1. Заједничка радна група за признавање професионалних квалификација (ЗРГзППК) је дужна да омогући и надгледа примену овог Споразума.
2. Чланови ЗРГзППК ће, између осталог, имати задатак да пруже информације и помоћ која је неопходна у вези са признавањем професионалних квалификација предвиђених овим Споразумом, као што су информације о законским, подзаконским и другим актима који регулишу признавање професионалних квалификација.
3. Тачни задаци ЗРГзППК биће усвојени најкасније годину дана након усвајања овог Споразума.

Члан 17.

Транспарентност

1. Стране ће доставити ЗРГзППК списак свих постојећих регулисаних професија, наводећи активности које покрива свака професија, и списак регулисаног образовања и оспособљавања, као и програма оспособљавања са посебном структуром, најкасније 18 месеци након усвајања овог Споразума. Свака промена тих спискова биће такође достављена ЗРГзППК без непотребног одлагања. Секретаријати ЦЕФТА и РЦЦ ће успоставити и одржавати јавно доступну базу података о регулисаним професијама, укључујући општи опис активности које покрива свака професија.
2. Стране су дужне да провере да ли захтеви њиховог правног система који ограничавају приступ професији или бављење том професијом носиоцима одређене професионалне квалификације, укључујући употребу стручних звања и да ли су професионалне делатности дозвољене под тим називом, а који се називају „захтеви“ у овом члану, компатибилни са следећим принципима:
 - а) захтеви не смеју бити ни директно ни индиректно дискриминаторни;
 - б) захтеви морају бити оправдани важним разлозима од општег интереса;
 - в) захтеви морају бити прикладни за обезбеђивање постизања циља којем се тежи и не смеју ићи даље од онога што је неопходно за постизање тог циља;
 - г) Стране су дужне да обавесте ЗРГзППК о таквим захтевима.

Члан 18.

Принципи административне сарадње

1. Стране ће уско сарађивати и пружати једне другима помоћ у циљу олакшавања примене овог Споразума. Стране су дужне да очувају поверљивост информација које размењују.
2. Путем ЗРГзППК, Стране су дужне да размењују информације које сматрају неопходним за обављање активности према овом Споразуму. При томе ће поштовати правила заштите личних података предвиђена релевантним прописима Страна.

3. Свака Страна ће размењивати информације са другим Странама преко ЗРГзППК о процесима у којима ће слати или добијати доказе о формалним квалификацијама и друге документе или информације, примати пријаве и доносити одлуке по основу овог Споразума.
4. Путем ЗРГзППК, свака Страна ће другим Странама доставити име контакт особе за сваку регулисану професију, која ће пружити све релевантне информације и подржати сарадњу између Страна у вези са том одређеном регулисаном професијом.

ГЛАВА VI

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 19.

Транспоновање

Стране су дужне да усвоје законе, подзаконске прописе и друге акте неопходне за усклађивање са овим Споразумом најкасније осамнаест месеци од ступања на снагу овог Споразума у складу са чланом 21. Стране ће о томе обавестити ЗРГзППК.

Члан 20.

Анекси

1. Сви Анекси чине саставни део овог Споразума.
2. Информације које су Стране дужне да доставе у складу са Анексом I, Анексом II, Анексом III и Анексом IV, обезбедиће надлежни органи и биће достављене ЗРГзППК најкасније 18 месеци након што је овај споразум ступио на снагу .
3. Стране су дужне да осигурају да ЗРГзППК редовно ажурира и по потреби мења информације дате у Анексу I, Анексу II, Анексу III и Анексу IV у складу са чланом 6(1)(2) овог Споразума.

Члан 21.

Ступање у снагу

1. Овај споразум подлеже ратификацији, прихватању или одобрењу у складу са захтевима предвиђеним релевантним законодавством Страна. Инструменти ратификације, прихватања или одобрења депонују се код депозитара.
2. Овај Споразум ступа на снагу тридесетог дана у односу на депоновање трећег инструмента ратификације, прихватања или одобрења, за Стране које су депоновале свој инструмент о ратификацији, прихватању или одобрењу.
3. За сваку страну која депонује свој инструмент о ратификацији, прихватању или одобрењу након датума депоновања трећег инструмента о ратификацији, прихватању или одобрењу, овај Споразум ће ступити на снагу тридесетог дана од дана када та Страна депонује свој инструмент ратификације, прихватања или одобрења.
4. Северна Македонија ће вршити дужност депозитара и обавестиће све Стране овог Споразума о сваком обавештењу примљеном у складу са овим чланом и сваком другом акту или обавештењу у вези са овим Споразумом.

Члан 22.**Измене и допуне**

1. Свака Страна може да предложи измене и допуне на Споразум слањем писменог обавештења депозитару. Депозитар ће упутити ово обавештење Заједничкој радној групи за признавање професионалних квалификација из члана 16. овог Споразума.
2. Предлози измена и допуна усвајају се консензусом свих чланова ЗРГзППК. Ови предлози се упућују ЦЕФТА телу надлежном за трговину услугама.
3. Када буду усвојени, амандмани се достављају Странама на ратификацију или одобрење.
4. Измене и допуне ступају на снагу у складу са правилима и поступком наведеним у члану 21.

Члан 23.**Трајање и повлачење**

1. Овај Споразум се закључује на неодређено време.
2. Свака Страна може да се повуче из овог Споразума у било којем тренутку слањем писаног обавештења депозитару, који ће обавестити друге стране о овом повлачењу.
3. Повлачење ступа на снагу шест месеци од датума пријема тог обавештења од Стране депозитара.

Члан 24.

Сви спорови који произилазе из овог Споразума решавају се путем ЦЕФТА 2006 Механизма за решавање спорова.

Члан 25.**Приступање ЦЕФТА чланица**

Стране признају права било које ЦЕФТА чланице да приступи овом Споразуму. Споразум је састављен на енглеском језику, у једној оригиналној верзији, која остаје у поседу Депозитара. Свака страна ће добити по једну оверену копију Споразума.

Сачињено у Тирани, 16.10.2023.

ПРИЗНАВАЊЕ НА ОСНОВУ КООРДИНАЦИЈЕ МИНИМАЛНИХ УСЛОВА ЗА ОСПОСОБЉАВАЊЕ

АНЕКС I

МЕДИЦИНСКА СЕСТРА ЗА ОПШТУ НЕГУ

Све одредбе у Анексу I су преузете из Директиве ЕУ 2005/36/ЕЗ о признавању професионалних квалификација измењене Директивом 2013/55/ЕУ Европског парламента и Савета од 20. новембра 2013. године.

Члан 1. Обука медицинских сестара за општу негу

1. Пријем на обуку за медицинску сестру за општу негу зависи од поседовања квалификације или уверења које омогућава приступ универзитетима, високошколским установама, када је реч о предметним студијама, на нивоу који је признат као еквивалентан или у стручним школама или кроз програме стручне обуке за негу.

2. Обука медицинских сестара за општу негу спроводи се са пуним радним временом и обухвата најмање програм описан у члану 3 Анекса I.

3. Обука медицинских сестара за општу негу обухвата укупно најмање три године студија, што се додатно може изразити и еквивалентним ЕСПБ бодовима, а састоји се од најмање 4 600 сати теоријске и клиничке обуке, при чему трајање теоријске обуке представља најмање једну трећину, а трајање клиничке обуке најмање половину минималног трајања обуке. Стране могу одобрити делимична изузећа стручним радницима који су прошли део своје обуке на курсевима који су најмање еквивалентног нивоа. Стране ће обезбедити да институције које пружају обуку за медицинске сестре буду одговорне за координацију теоријске и клиничке обуке током читавог студијског програма.

4. Теоријско образовање је онај део обуке медицинских сестара из којег сестре-приправници стичу стручна знања, вештине и компетенције из ст. 6. и 7. Обуку врше наставници који држе наставу из медицинске неге и друга надлежна лица, на универзитетима, високошколским установама на нивоу признатом као еквивалентан или у стручним школама или кроз програме стручног оспособљавања за пружање медицинске неге.

5. Клиничка обука је онај део обуке медицинских сестара у којем сестре-приправници уче, као део тима и у директном контакту са здравом или болесном особом и/или заједницом, да организују, пружају и процене потребну свеобухватну болничарску негу, на основу знања, вештина и компетенција које су стекли. Медицинска сестра- приправник ће научити не само како да ради у тиму, већ и како да води тим и организује целокупну болничарску негу, укључујући здравствену едукацију за појединце и мале групе, у здравственим установама или у заједници.

6. Обука медицинских сестара за општу негу ће обезбедити сигурност да је дотични стручни радник стекао следећа знања и вештине:

(а) свеобухватно познавање наука на којима се заснива општа медицинска нега, укључујући довољно разумевање структуре, физиолошких функција и понашања здравих и болесних особа, као и односа између здравственог стања и физичког и друштвеног окружења људског бића;

(б) познавање природе и етике професије и општих принципа здравља и неге;

(в) адекватно клиничко искуство; такво искуство, које треба да буде одабрано због вредности саме обуке, треба да се стекне под надзором квалификованог

медицинског особља и на местима где су број квалификованог особља и опрема одговарајући за негу пацијента;

(г) способност да учествује у практичној обуци здравственог особља и искуство у раду са тим особљем;

(д) искуство у заједничком раду са припадницима других професија у здравственом сектору.

7. Формалне квалификације медицинске сестре за општу негу морају да пруже доказ да је дотични стручни радник у стању да примени најмање следеће компетенције без обзира да ли се обука одвијала на универзитетима, високошколским установама на нивоу признатом као еквивалентаном или у стручним школама или кроз програме стручног оспособљавања за медицинске сестре:

(а) компетентност да самостално дијагностикује потребну медицинску негу користећи тренутна теоријска и клиничка знања и да планира, организује и спроводи медицинску негу приликом лечења пацијената на основу знања и вештина стечених у складу са тачкама (а), (б) и (в) става 4. у циљу побољшања професионалне праксе;

(б) компетентност за ефикасан заједнички рад са другим актерима у здравственом сектору, укључујући учешће у практичној обуци здравственог особља на основу знања и вештина стечених у складу са тачкама (г) и (д) става 4;

(в) компетенције за оснаживање појединаца, породица и група у смислу здравог стила живота и бриге о себи на основу знања и вештина стечених у складу са тачкама (а) и (б) из става 4;

(г) способност за самостално покретање хитних мера за очување живота и за спровођење мера у ситуацијама кризе и катастрофе;

(д) компетентност да самостално дају савете, да упуте и подрже особе којима је потребна нега и њихова посвећеност у циљу подршке пацијенту;

(ђ) компетентност за независно обезбеђивање квалитета и процене медицинске неге;

(е) способност за свеобухватну професионалну комуникацију и сарадњу са припадницима других професија у здравственом сектору;

(ж) способност да анализира квалитет неге како би се унапредила сопствена професионална пракса медицинске сестре за општу негу.

Члан 2. Обављање стручне делатности медицинских сестара за општу негу

У смислу овог Споразума, професионална делатност медицинских сестара за општу негу подразумева активности које се обављају на професионалној основи и наведене су у члану 3. Анекса I.

Стране могу предвидети, у релевантном законодавству, делимична изузећа од делова програма обуке за медицинске сестре за општу негу наведених у члану 3. Анекса I, која ће се примењивати у појединачним случајевима, под условом да тај је тај део обуке особа већ похађала током другог специјалистичког курса обуке наведеног у члану 3. Анекса I, за који је стручни радник већ стекао професионалну квалификацију у једној Страни. Стране ће обезбедити да

одобрено изузеће не износи више од половине минималног трајања курса обуке о којој се ради.

Свака Страна ће обавестити Заједничку радну групу и друге Стране о свом дотичном законодавству у погледу свих таквих делимичних изузећа.

Стране ће издавање доказа о специјалистичкој медицинској обуци условити поседовањем доказа о основној медицинској обуци из члана 3. Анекса I.

Члан 3. Програм обуке за медицинске сестре за општу негу

1. Обука која обезбеђује доделу формалне квалификације медицинске сестре за општу негу састоји се из следећа два дела.

A. Теоријска настава

а. Нега:

- Природа и етика професије
- Општи принципи здравља и неге
- Принципи медицинске неге у вези са следећим:
 - општа и специјалистичка медицина
 - општа и специјалистичка хирургија
 - медицинска нега деце и педијатрија
 - нега породилђа
 - ментално здравље и психијатрија
 - нега старих и геријатрија

б. Основне науке:

- Анатомија и физиологија
- Патологија
- Бактериологија, вирусологија и паразитологија
- Биофизика, биохемија и радиологија
- Дијететика
- Хигијена:
 - Превентивна медицина
 - Здравствена едукација
- Фармакологија

в. Друштвене науке:

- Социологија
- Психологија
- Принципи управе
- Принципи наставе
- Социјално и здравствено законодавство
- Правни аспекти медицинске неге

Б. Клиничка настава

- Медицинске неге у вези са следећим:
 - општа и специјалистичка медицина
 - општа и специјалистичка хирургија

- медицинска нега деце и педијатрија
- нега породиља
- ментално здравље и психијатрија
- нега старих и геријатрија
- кућна нега

2. Један или више ових предмета може се предавати у контексту других дисциплина или у вези са њима.
3. Теоријска настава мора бити пондерисана и координисана са клиничком наставом на такав начин да се знања и вештине из овог Анекса могу стећи на адекватан начин.

Члан 4. Доказ о формалној квалификацији медицинске сестре за општу негу

Страна	Доказ формалним квалификацијама	о Тело додељује квалификације	које Професионални назив	Референтни датум

АНЕКС II

ДОКТОРИ ВЕТЕРИНАРСКЕ МЕДИЦИНЕ

Све одредбе у Анексу I су преузете из Директиве ЕУ 2005/36/ЕЗ о признавању професионалних квалификација измењене Директивом 2013/55/ЕУ Европског парламента и Савета од 20. новембра 2013. године.

Члан 1. Обука доктора ветеринарске медицине

1. Обука доктора ветеринарске медицине хирурга обухвата укупно најмање пет година редовних теоретских и практичних студија, што се додатно може изразити еквивалентним ЕСПБ бодовима, на универзитету или у високошколској установи који изводе обуку која је призната као еквивалентног нивоа, или под надзором универзитета, а која покрива најмање студијски програм из члана 3. Анекса II.
2. Пријем на обуку из ветерине зависи од поседовања дипломе или потврде која даје право носиоцу да се упише, у погледу предметних студија, на универзитетске установе или високошколске установе који су признати као еквивалентни ниво кад су у питању предметне студије.
3. Обука за доктора ветеринарске медицине мора да обезбеди гаранцију да је дотични стручни радник стекао следећа знања и вештине:
 - (а) адекватно познавање наука на којима се заснива делатност ветеринара и одговарајућег закона Стране који се односи на предметне активности;
 - (б) адекватно познавање структуре, функција, понашања и физиолошких потреба животиња, као и вештина и компетенција потребних за њихов узгој, исхрану, добробит, репродукцију и хигијену уопште;
 - (в) клиничке, епидемиолошке и аналитичке вештине и компетенције потребне за превенцију, дијагнозу и лечење болести животиња, укључујући анестезију, асептичку хирургију и безболну смрт, било да се разматрају појединачно или у групама, укључујући специфично знање о болестима које могу пренети на људе;
 - (г) адекватно знање, вештине и компетенције за превентивну медицину, укључујући компетенције које се односе на испитивање и потврђивање;
 - (д) адекватно познавање хигијене и технологије укључене у производњу, израду и стављање у промет сточне хране или хране животињског порекла намењене за људску исхрану, укључујући вештине и компетенције потребне за разумевање и објашњење добре праксе у овом смислу;
 - (ђ) знања, вештине и компетенције потребне за одговорну и разумну употребу ветеринарско-медицинских производа, у циљу лечења животиња и обезбеђивања безбедности ланца исхране и заштите животне средине.

Члан 2. Стечена права специфична за докторе ветеринарске медицине

У смислу овог Споразума, докази о формалним квалификацијама за доктора ветеринарске медицине су активности које се обављају на професионалној основи и које су наведене у члану 3. Анекса II.

Стране могу предвидети, у релевантном законодавству, делимична изузећа од делова програма студија које доводе до доказа о формалним квалификацијама из ветеринарске медицине наведеним у члану 3. Анекса II, које се примењују у појединачним случајевима, под условом да је особа већ

похађала тај део обуке током другог специјалистичког курса обуке наведеног у члану 3. Анекса II, за које је стручни радник већ стекао професионалну квалификацију у једној Страни. Стране ће обезбедити да одобрено изузеће не износи више од половине минималног трајања курса обуке о којој је реч.

Свака Страна ће обавестити Заједничку радну групу и друге Стране о свом дотичном законодавству за сва предметна делимична изузећа.

Стране ће издавање доказа о ветеринарско-медицинској обуци условити поседовањем доказа о основној медицинској обуци из члана 3. Анекса II.

Члан 3. Студијски програм за докторе ветеринарске медицине

Програм студија који доводи до доказа о формалним квалификацијама из ветеринарске медицине обухвата најмање доле наведене предмете.

Настава из једног или више ових предмета може се изводити као део или у вези са другим курсевима.

А. Основни предмети

- Физика
- Хемија
- Биологија животиња
- Биологија биљака
- Биоматематика

Б. Специфични предмети

а. Основне науке:

- Анатомија (укључујући хистологију и ембриологију)
- Физиологија
- 1. Биохемија
 - Генетика
 - Фармакологија
 - Фармација
 - Токсикологија
 - Микробиологија
 - Имунологија
 - Епидемиологија
 - Професионална етика

б. Клиничке науке:

- Породитељство
- Патологија (укључујући патолошку анатомију)
- Паразитологија
- Клиничка медицина и хирургија (укључујући анестетике)
- Клиничка предавања о разним домаћим животињама, живини и другим животињским врстама
- Превентивна медицина

- Радиологија
- Репродукција и репродуктивни поремећаји
- Ветеринарска државна медицина и јавно здравље
- Ветеринарско законодавство и судска медицина
- Терапеутика
- Пропедеутика
- в. Животињска производња
 - Животињска производња
 - Исхрана животиња
 - Агрономија
 - Рурална економија
 - Узгој стоке
 - Ветеринарска хигијена
 - Етологија и заштита животиња
- г. Хигијена хране
 - Инспекција и контрола хране за животиње или намирница животињског порекла
 - Хигијена и технологија хране
 - Практични рад (укључујући практичан рад на местима где се врши клање и прерада намирница)

Практична обука може бити у форми периода обуке, под условом да је та обука са пуним радним временом и под непосредном контролом надлежног органа и не прелази шест месеци у оквиру укупног периода обуке од пет година студирања.

Расподела теоријске и практичне обуке између различитих група субјеката предмета треба да буде уравнотежена и координисана на начин да се знање и искуство стекну на начин који ће омогућити ветеринарима да обављају све своје дужности.

Члан 4. Доказ о формалној квалификацији ветеринара

Страна	Доказ о формалним квалификацијама	Орган који додељује доказе о квалификацијама	Сертификат који прати доказе о квалификацијама	Референца

АНЕКС III

БАБИЦЕ

Све одредбе у Анексу I су преузете из Директиве ЕУ 2005/36/ЕЗ о признавању професионалних квалификација измењене Директивом 2013/55/ЕУ Европског парламента и Савета од 20. новембра 2013. године.

Члан 1. Обука бабица

1. Обука бабица обухвата најмање:

(а) посебну обуку за бабицу са пуним радним временом која се састоји од најмање три године теоретских и практичних студија (пут I) који обухвата најмање програм описан у члану 4. Анекса III, или

(б) посебна обука са пуним радним временом као бабица у трајању од 18 месеци (пут II), која обухвата најмање студијски програм описан у члану 4. Анекса III, који није био предмет еквивалентне обуке медицинских сестара за општу негу.

Стране ће осигурати да установе које обезбеђују обуку бабица буду одговорне за координацију теорије и праксе током студијског програма.

2. Пријем на обуку за бабицу зависи од једног од следећих услова:

(а) поседовање квалификације или потврде која омогућава приступ, у погледу предметних студија, за пријем у школу за бабице за пут I;

(б) поседовање доказа о формалним квалификацијама за медицинску сестру за општу негу из члана 4. Анекса III за пут II.

3. Обука за бабице ће обезбедити гаранцију да је стручни радник у конкретном случају стекао следећа знања и вештине:

(а) детаљно познавање наука на којима се заснива делатност бабица, а посебно дужности бабица, акушерство и гинекологија;

(б) адекватно познавање етике професије и законодавства релевантног за обављање професије;

(в) адекватно познавање општег медицинског знања (биолошке функције, анатомија и физиологија) и фармакологије у области акушерства и новорођенчади, као и познавање односа између здравственог стања и физичког и друштвеног окружења људског бића и његовог понашања;

(г) адекватно клиничко искуство стечено у одобреним установама које омогућава бабици да може самостално и на сопствену одговорност, у мери у којој је то неопходно и искључујући патолошке ситуације, да води пренатални третман, да води порођај и његове последице у одобреним установама, и да надгледа порођај и рођење, постнаталну негу и реанимацију новорођенчета док чека лекара;

(д) адекватно разумевање обуке здравственог особља и искуство у раду са тим особљем.

Члан 2. Процедуре за признавање доказа о формалним квалификацијама за бабицу

1. Докази о формалним квалификацијама за бабице из члана 4. Анекса III подлежу аутоматском признавању уколико је испуњен један од следећих критеријума:

(а) редовно образовање са пуним радним временом у трајању од најмање три године за бабицу, које се додатно може изразити и еквивалентним ЕСПБ бодовима, а које се састоји од најмање 4 600 сати теоријске и практичне обуке, при чему најмање једна трећина минималног трајања представља клиничке обуке;

(б) обука за бабицу са пуним радним временом у трајању од најмање две године, што се може додатно изразити еквивалентним ЕСПБ бодовима, који се састоје од најмање 3 600 сати, у зависности од поседовања доказа о формалним квалификацијама медицинске сестре за општу негу из члана 4. Анекса III;

(в) обука за бабицу са пуним радним временом у трајању од најмање 18 месеци, што се додатно може изразити еквивалентним ЕСПБ бодовима, а која се састоји од најмање 3 000 сати, у зависности од поседовања доказа о формалним квалификацијама медицинске сестре за општу негу из члана 4. Анекса III, а након тога једногодишња стручна пракса за коју је издато уверење у складу са ставом 2.

2. Потврду из става 1. издају надлежни органи у Странама. Њом се потврђује да је носилац, након прибављања доказа о формалној квалификацији за бабицу, на задовољавајући начин обављао све послове бабице у одговарајућем периоду у болници или здравственој установи која је за то одобрена.

Члан 3. Обављање професионалне делатности бабице

1. Одредбе овог одељка примењују се на активности бабица како их дефинише свака Страна, не доводећи у питање став 2, а које се обављају у складу са стручним називима наведеним у члану 4. Анекса III.

2. Стране ће обезбедити да бабице могу да добију приступ и обављају најмање следеће активности:

(а) пружање добрих информација и савета о планирању породице;

(б) дијагностика трудноће и праћење нормалне трудноће; вршење прегледа неопходних за праћење развоја нормалне трудноће;

(в) преписивање или давање савета о прегледима неопходним за што ранију дијагнозу ризичних трудноћа;

(г) обезбеђивање програма припреме за родитељство и комплетне припреме за порођај укључујући савете о хигијени и исхрани;

(д) нега и помоћ мајци током порођаја и праћење стања фетуса *in utero* одговарајућим клиничким и техничким средствима;

(ђ) спровођење спонтаних порођаја, укључујући, где је потребно, епизиотомије и у хитним случајевима порођаје са карличним положајем;

(е) препознавање упозоравајућих знакова абнормалности код мајке или одојчета који захтевају упућивање лекару и пружање помоћи лекару када је то потребно; предузимање неопходних хитних мера у одсуству лекара, посебно ручно уклањање плаценте, те након тога могуће и мануелног прегледа материце;

(ж) преглед и нега новорођенчета; предузимање свих иницијатива које су неопходне у случају потребе и спровођење по потреби хитне реанимације;

(з) брига и праћење напретка мајке у постпорођајном периоду и давање свих потребних савета мајци о нези одојчета како би јој се омогућило да обезбеди оптималан напредак новорођенчета;

(и) спровођење лечења које су прописали лекари;

(ј) састављање потребних писаних извештаја.

3. Стране могу предвидети, у релевантном законодавству, делимична изузећа од делова програма обуке за бабице наведених у члану 4. Анекса III, која ће се примењивати у појединачним случајевима, под условом да је особа већ похађала тај део обуке током другог курса специјалистичког усавршавања наведеног у члану 4. Анекса III, за који је стручни радник већ стекао професионалну квалификацију у једној Страни. Стране ће обезбедити да одобрено изузеће не износи више од половине минималног трајања курса обуке о којем је реч.

Свака Страна ће обавестити Мултилатерални комитет и друге Стране о свом законодавству у погледу свих дотичних делимичних изузећа.

Стране ће издавање доказа о специјалистичкој медицинској обуци условити поседовањем доказа о основној медицинској обуци из члана 5. Анекса III.

Члан 4. Програм обуке за бабице (I и II тип обуке)

Програм обуке за стицање доказа о формалним квалификацијама за бабицу састоји се из следећа два дела:

A. Теоријска и техничка настава

a. Општи предмети

— Основе анатомије и физиологије

— Основе патологије

— Основе бактериологије, вирусологије и паразитологије

— Основе биофизике, биохемије и радиологије

- Педијатрија, са посебним освртом на новорођенчад
- Хигијена, здравствена едукација, превентивна медицина, рано откривање болести
- Исхрана и дијететика, са посебним освртом на жене, новорођенчад и мале бебе
- Основна социологија и социо-медицинска питања
- Основе фармакологије
- Психологија
- Принципи и методе држања наставе
- Здравствено и социјално законодавство и здравствена организација
- Професионална етика и професионално законодавство
- Сексуално образовање и планирање породице
- Правна заштита мајке и одојчета

б. Предмети специфични за делатност бабица

- Анатомија и физиологија
- Ембриологија и развој фетуса
- Трудноћа, порођај и пуерперијум
- Гинеколошка и акушерска патологија
- Припрема за порођај и родитељство, укључујући психолошке аспекте
- Припрема за порођај (укључујући познавање и употребу техничке опреме у акушерству)
- Аналгезија, анестезија и реанимација
- Физиологија и патологија новорођенчета
- Нега и надзор новорођенчета
- Психолошки и друштвени фактори

Б. Практична и клиничка обука

Ова обука се спроводи под одговарајућим надзором:

- Саветовање трудница, укључујући најмање 100 пренаталних прегледа.
- Надзор и нега најмање 40 трудница.
- Спровођење од стране студента најмање 40 порођаја; где се овај број не може достићи због недостатка расположивих породиља, може се смањити на минимум 30, под условом да студент асистира у 20 даљих порођаја.

— Активно учешће у порођајима са карличним положајем. Тамо где то није могуће због недостатка порођаја са карличним положајем, пракса може бити у симулираној ситуацији.

— Извођење епизиотомије и увод у шивење. Увођење укључује теоријску наставу и клиничку праксу. Практика шивења укључује шивење ране након епизиотомије и једноставног расцепа перинеума. Ово може бити у симулираној ситуацији ако је апсолутно неопходно.

— Надзор и нега 40 жена у ризичној трудноћи, порођају или постпорођајном периоду.

— Надзор и нега (укључујући преглед) најмање 100 жена након порођаја и здраве новорођенчади.

— Опсервација и нега новорођенчади која захтевају посебну негу, укључујући оне рођене пре термина, после термина, недовољне телесне тежине или болесне.

— Нега жена са патолошким стањима у областима гинекологије и акушерства.

— Увод у негу у области медицине и хирургије. Увођење укључује теоријску наставу и клиничку праксу.

Теоријска и техничка обука (Део А програма обуке) биће уравнотежена и усклађена са клиничком обуком (Део Б истог програма) на начин да се знање и искуство наведено у овом прилогу могу стећи на адекватан начин.

Клиничка обука ће бити у облику надзиране обуке у служби у болничким одељењима или другим здравственим службама које су одобрили надлежни органи или тела. Као део ове обуке, студенткиње-бабице ће учествовати у активностима дотичних одељења у оној мери у којој те активности доприносе њиховој обуци. Они ће бити упознати са одговорностима укљученим у активности бабица.

Члан 5. Доказ о формалним квалификацијама бабица

Страна	Доказ о формалним квалификацијама	Орган који додељује доказе о квалификацијама	Професионални назив	Референца

АНЕКС IV

МАГИСТРИ ФАРМАЦИЈЕ

Све одредбе у Анексу I су преузете из Директиве ЕУ 2005/36/ЕЗ о признавању професионалних квалификација измењене Директивом 2013/55/ЕУ Европског парламента и Савета од 20. новембра 2013. године.

Члан 1. Обука за магистра фармације

1. Пријем на курс обуке за магистра фармације зависи од поседовања квалификације или потврде која омогућава приступ, у погледу предметних студија, универзитетима, високошколским установама на нивоу који је признат као еквивалентан.

2. Доказ о формалним квалификацијама за магистра фармације потврђује обуку у трајању од најмање пет година, која се додатно може изразити еквивалентним ЕСПБ бодовима, који обухватају најмање:

(а) четири године редовне теоријске и практичне обуке у пуном обиму на универзитету или у високошколским установама на нивоу признатом као еквивалентан, или под надзором универзитета;

(б) током или на крају теоријске и практичне обуке, шестомесечни приправнички стаж у апотеци која је отворена за јавност или у болници под надзором фармацеутског одељења те болнице.

Циклус обуке из овог става обухвата најмање програм описан у члану 3. Анекса IV .

3. Обука за магистре фармације даје гаранцију да је дотично лице стекло следећа знања и вештине:

(а) адекватно познавање лекова и супстанци које се користе у производњи лекова;

(б) адекватно познавање фармацеутске технологије и физичког, хемијског, биолошког и микробиолошког испитивања медицинских производа;

(в) адекватно познавање метаболизма и ефеката медицинских производа и деловања токсичних супстанци и употребе медицинских производа;

(г) адекватно знање за процену научних података у вези са лековима како би се на основу ових сазнања пружиле одговарајуће информације;

(д) адекватно познавање законских и других захтева повезаних са бављењем фармацијом.

Члан 2. Обављање стручне делатности маистра фармације

1. У смислу овог Споразума, делатности маистра фармације су оне, којима приступ и праћење зависе од професионалних квалификација и које су отворене за носиоце доказа о формалним квалификацијама врсте наведених у члану 4. Анекса IV.

2. Стране ће обезбедити да носиоци доказа о формалним квалификацијама у фармацији на универзитетском нивоу или нивоу признатом као еквивалентан, који испуњава услове из члана 1. Анекса IV, могу добити приступ и обављати најмање следеће активности, под условом, где је то прикладно, додатног професионалног искуства:

- (а) припрема фармацеутског облика медицинских производа;
- (б) производња и испитивање медицинских производа;
- (в) испитивање медицинских производа у лабораторији за испитивање медицинских производа;
- (г) складиштење, чување и дистрибуција медицинских производа у фази велепродаје;
- (д) снабдевање, припрема, тестирање, складиштење, дистрибуција и издавање безбедних и ефикасних медицинских производа захтеваног квалитета у апотекама отвореним за јавност;
- (ђ) припрема, тестирање, складиштење и издавање безбедних и ефикасних медицинских производа потребног квалитета у болницама;
- (е) пружање информација и савета о медицинским производима као таквим, укључујући њихову одговарајућу употребу;
- (ж) пријављивање нежељених реакција фармацеутских производа надлежним органима;
- (з) персонализована подршка пацијентима који дају своје лекове;
- (и) допринос локалним или националним кампањама јавног здравља.

3. Ако једна Страна приступ или обављање једне од активности маистра фармације услови додатним професионалним искуством, поред поседовања доказа о формалним квалификацијама из члана 3. Анекса IV, та Страна ће признати као довољан доказ у овом смислу потврду издату од стране надлежних органа у матичној Страни у којој се наводи да је дотично лице било ангажовано у тим активностима у држави која матична Страна током сличног периода.

Члан 3. Курс обуке за маистра фармације

- Биологија биљака и животиња
- Физика
- Општа и неорганска хемија
- Органска хемија
- Аналитичка хемија
- Фармацеутска хемија, укључујући анализу медицинских производа
- Општа и примењена биохемија (медицинска)
- Анатомија и физиологија; медицинска терминологија
- Микробиологија

- Фармакологија и фармакотерапија
- Фармацеутска технологија
- Токсикологија
- Фармакогнозија
- Законодавство и, по потреби, професионална етика.

Равнотежа између теоријске и практичне обуке, у погледу сваког предмета, обезбедити довољан значај теорији како би се одржао универзитетски карактер обуке.

Члан 4. Доказ о формалној квалификацији магистра фармације

Страна	Доказ о формалним квалификацијама	Орган који додељује доказе о квалификацијама	Потврда која прати доказе о квалификацијама	Референца

Члан 3.

Приликом потписивања Споразума о међусобном признавању професионалних квалификација за медицинске сестре, докторе ветеринарске медицине, магистре фармације и бабице у контексту Централно-европског споразума о слободној трговини, Република Србија је поднела депозитару Изјаву, која у оригиналу на енглеском језику и преводу на српски језик, гласи:

„Taking into consideration that the territory of Kosovo and Metohija is a part of the Republic of Serbia which is under international administration in accordance with the United Nations Security Council Resolution 1244 (1999), the signing of and the subsequent expression of consent to be bound by the Agreement on the Recognition of Professional Qualifications of Nurses, Veterinary Surgeons, Pharmacists, and Midwives in the Central European Free Trade Agreement Context, by the Republic of Serbia, cannot be interpreted as a recognition of the purported independence of Kosovo*, nor does it create between the Republic of Serbia and Kosovo* a treaty relation within the meaning of the Vienna Convention on the Law of Treaties (1969), which regulates the conclusion and application of treaties between states.

The conclusion and the application of the Agreement on the Recognition of Professional Qualifications of Nurses, Veterinary Surgeons, Pharmacists, and Midwives in the Central European Free Trade Agreement Context by no means prejudice the issue of the status of Kosovo*, or the competences and powers of the Special Representative of the UN Secretary General and KFOR in accordance with the UN Security Council Resolution 1244 (1999) and the Constitutional Framework for Provisional Self-Government in Kosovo (UNMIK Regulation 2001/9 of 15 May 2001).

No action taken by the Provisional Institutions of Self-Government from Kosovo* in the course of the conclusion and the application of this Agreement can be considered valid if it exceeds the competences of the Provisional Institutions of Self-Government from Kosovo* or if it impinges on the competences and powers reserved for the Special Representative of the UN Secretary General, as defined by the UN Security Council Resolution 1244 (1999) and the Constitutional Framework for Provisional Self-Government in Kosovo.

*This designation is without prejudice to position on status, and is in line with UNSCR 1244/1999 and the ICJ Opinion on the Kosovo Declaration of independence."

„Будући да је територија Косова и Метохије у саставу Републике Србије и да се на основу Резолуције Савета безбедности Уједињених нација 1244 (1999) налази под међународном управом, потписивање и пристанак Републике Србије да буде обавезана Споразумом о међусобном признавању професионалних квалификација за медицинске сестре, докторе ветеринарске медицине, магистре фармације и бабице у контексту Централно-европског споразума о слободној трговини, не може се тумачити као признавање наводне независности Косова*, нити се тиме између Републике Србије и Косова* формира уговорни однос у смислу Бечке конвенције о уговорном праву (1969) којом је регулисано закључивање и спровођење уговора између држава.

Закључивањем и спровођењем Споразума о међусобном признавању професионалних квалификација за медицинске сестре, докторе ветеринарске медицине, магистре фармације и бабице у контексту Централно-европског споразума о слободној трговини се ни на који начин не доводи у питање статус Косова* као ни надлежности и овлашћења Специјалног представника

генералног секретара УН и КФОР-а у складу са Резолуцијом Савета безбедности УН 1244 (1999) и Уставним оквиром за привремену самоуправу на Косову (Уредба УНМИК бр. 2001/9 од 15. маја 2001. године).

Ниједна радња коју Привремене институције самоуправе са Косова* предузму приликом закључивања и спровођења овог Споразума не може се сматрати валидном уколико прекорачује оквире овлашћења Привремених институција самоуправе са Косова* или задире у надлежности или овлашћења која су резервисана за Специјалног представника генералног секретара УН како је одређено Резолуцијом Савета безбедности УН 1244 (1999) и Уставним оквиром за привремену самоуправу на Косову.

* Овај назив не доводи у питање ставове о статусу и у складу је са Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1244 (1999) и мишљењем Међународног суда правде о проглашењу независности Косова.”

Члан 4.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Међународни уговори”.